

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 12 listopada 2019 r.

ZP-NKWR.431.2.64.2019.MP

Pani
Bożena Brańka
Kierownik
Ośrodka Pomocy Społecznej
w Strzegomiu

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 lit. a i b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.), dalej zwanej „ustawą” oraz Zarządzenia Wojewody Dolnośląskiego nr 466 z dnia 9 września 2019 r., zespół kontrolny z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu w składzie:

- Magda Powiłaajtis - inspektor wojewódzki (przewodnicząca zespołu kontrolnego),
- Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki (członek zespołu),

przeprowadził w dniach 16 – 17 września 2019 r. kontrolę problemową w trybie uproszczonym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Strzegomiu z siedzibą przy ul. Armii Krajowej 23, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „OPS” lub „Ośrodkiem”.

Kontrolę przeprowadzono w związku z pismem Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 13 sierpnia 2019 roku w sprawie zbadania okoliczności śmierci małoletniej A.H., ur. 10 czerwca 2019 r., pochodzącej z Gminy Strzegom i umieszczonej w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej „Wiosna” typu socjalizacyjnego Nr 4 w Krzydlinie Małej.

W związku z powyższym przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w Gminie Strzegom z uwzględnieniem poprawności i kompleksowości działań podjętych na rzecz rodziny oraz zgodność zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami pracowników.

W okresie objętym kontrolą tj. od 1 stycznia 2018 r. do 1 lipca 2019 r. funkcję Kierownika OPS sprawowała Bożena Brańka, odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. Stan faktyczny ustalono w oparciu o udostępnioną w toku wykonywania czynności kontrolnych dokumentację merytoryczną odnoszącą się do

realizowanych zadań oraz oświadczeń złożonych przez Kierownika. Kontrola została odnotowana w Księżce kontroli pod nr 8.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną z nieprawidłowościami, a ich uzasadnieniem jest ustalony stan faktyczny i prawny. Stwierdzone nieprawidłowości, których przyczyną było wybiórcze stosowanie przepisów nie spowodowały skutków dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym jak i wykonywania zadań.

W toku kontroli ustalono

I. W zakresie organizacji systemu pracy z rodziną K. i J. H.:

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina. Zgodnie z Zarządzeniem nr 12/16 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzegomiu z dnia 30 grudnia 2016 r. wprowadzono Regulamin organizacyjny jednostki, w którym zostały ujęte zadania ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 19-20)

Rodzina K. i J. H. została objęta wsparciem Ośrodka Pomocy Społecznej w Strzegomiu od 5 listopada 2018 r., po niepokojących informacjach od sąsiadów na temat niewłaściwego jej funkcjonowania. Podczas pierwszej wizyty w środowisku domowym ustalono, że rodzina składa się z pięciu osób: matki, jej partnera oraz trójki dzieci (11, 8 i 4 lata). Wówczas pracownicy socjalni poinformowali o możliwości skorzystania z pomocy Ośrodka, której rodzina odmówiła, a Pani K. zaprzeczała występowaniu problemów oraz przemocy w jej związku. Ponowna interwencja pracowników OPS oraz funkcjonariuszy Policji odbyła się w dniu 13 grudnia 2018 r., w wyniku której w rodzinie wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”. Panią K. oraz trójkę dzieci przewieziono do Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Wałbrzychu, który opuściła w dniu 8 stycznia 2019 r. i powróciła razem z dziećmi do partnera. Od tego czasu rodzina została również objęta wsparciem i monitoringiem członków Grupy Roboczej, powołanej na podstawie ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390, ze zm.).

(dowód: akta kontroli str. 19-22)

W dniu 17 stycznia 2019 r. Sąd Rejonowy w Świdnicy wydał postanowienie o ograniczeniu matce władzy rodzicielskiej poprzez zabezpieczenie małoletnich w placówce

opiekuńczo-wychowawczej. W związku z tym zostały one przewiezione w dniu 18 stycznia 2019 r. do Placówki „Catharina” w Nowym Siodle i pozostawały w niej do dnia kontroli. W pieczy zastępczej zostało umieszczone zgodnie z wydanym przez Sąd Rejonowy w Świdnicy w dniu 11 lipca 2019 r. postanowieniem także czwarte dziecko Państwa H., urodzone w dniu 10 czerwca 2019 r. Przewieziono je do Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Wiosna” typu socjalizacyjnego Nr 4 w Krzydlinie Małej. W ocenie pracowników OPS rodzina źle funkcjonowała, nie wywiązywała się prawidłowo z obowiązków opiekuńczo – wychowawczych i zaprzeczała występowaniu przemocy w domu. Dochodziły do tego kolejne niepokojące zgłoszenia sąsiadów oraz zachowania agresywne Pana J., również w obecności kuratora sądowego.

(dowód: akta kontroli str. 21-22)

W związku z poważnymi problemami w rodzinie i w świetle art. 10 ust. 3 ustawy, Państwo H. mogli skorzystać z różnych form wsparcia proponowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej, m.in: z konsultacji, poradnictwa specjalistycznego, terapii, mediacji, usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej, grup wsparcia oraz wziąć udział w szkoleniu kształtującym umiejętności wychowawcze. Zgodnie z oświadczeniem Kierownika, rodzinie kilkakrotnie proponowano także pomoc w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, której oboje stanowczo odmawiali twierdząc, że w rodzinie nie występują problemy. Jak wynika z notatki służbowej z dnia 1 sierpnia 2019 r., podczas wizyty domowej rodzinie zostało zaproponowane wsparcie asystenta rodziny, z którego również nie skorzystali.

(dowód: akta kontroli str. 21-22,25)

Kierownik Ośrodka oświadczył iż pomimo, że na terenie Gminy nie funkcjonowała żadna placówka wsparcia dziennego, o której mowa w art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, to w okresie przebywania trójki starszych dzieci pod opieką matki biologicznej (rok szkolny 2018), OPS zapewnił dla nich miejsce w świetlicy socjoterapeutycznej w Rusku. Jak wynika z opinii wychowawcy świetlicy z dnia 16 września 2019 r., dzieci chętnie uczestniczyły w zajęciach i wycieczkach organizowanych przez jednostkę. Jednakże uwagę pracowników przykuł fakt zaniedbania małoletnich pod względem higienicznym, nieświeża i nieadekwatna rozmiarowo odzież. Przystały one uczęszczać do świetlicy po umieszczeniu ich oraz matki w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Wałbrzychu.

(dowód: akta kontroli str. 21-22,23)

Gmina podjęła także inne działania wobec rodziny wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1507, ze zm.). Matka biologiczna w okresie do 31 stycznia 2019 r. korzystała z zasiłku rodzinnego na dzieci, dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowania dziecka, dodatku z tytułu wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej, świadczenia wychowawczego bez świadczenia na pierwsze dziecko, świadczenia wychowawczego ze świadczeniem na pierwsze dziecko z powodu niskich dochodów oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Dzieci sporadycznie korzystały ze szkolnych posiłków w formie darmowych śniadań.

(dowód: akta kontroli str. 19-22,24)

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Prowadzone postępowanie wykazało, iż w Rodzinie H. nie zaproponowano pomocy w tej formie. Z oświadczenia Kierownika OPS wynika, iż wyżej wymienione osoby nie były nią zainteresowane i nie wykazywały chęci do współpracy w tym zakresie.

W związku z powyższym można uznać, że działania podjęte przez Gminę w stosunku do rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych były celowane na kompleksowe jej wsparcie, z którego Państwo K. i J. H. nie skorzystali. Odmówili także współpracy z asystentem rodziny. Nie podjęli praktycznie żadnych działań w kierunku poprawy swojej sytuacji i zwiększenia kompetencji wychowawczych. Efektem takiej postawy było umieszczanie kolejnych dzieci w pieczy zastępczej. Natomiast w sprawie zgonu córki Państwa H. toczy się odrębne postępowanie w Prokuraturze Rejonowej dla Wrocławia-Krzyków (sygn. akt RSD-2868/19).

(dowód: akta kontroli str. 19-22,82-83)

II. W zakresie zgodności zatrudniania pracowników ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej:

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka prowadzących pracę z rodziną oraz asystenta rodziny potwierdziła, że spełniają oni wymogi określone przepisami prawa. Natomiast asystent rodziny nie posiadał dwóch z trzech wymaganych oświadczeń, które wynikają z art. 12 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy, dotyczących braku pozbawienia, zawieszenia oraz ograniczenia władzy rodzicielskiej, a także informacji o wypełnianiu obowiązku

alimentacyjnego – w przypadku gdy taki obowiązek w stosunku do niego wynika z tytułu egzekucyjnego. W okresie kontrolnym asystent podnosił swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, których tematyka związana była z wykonywanymi zadaniami, a ich realizacja i finansowanie wynikało z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 29-36)

Ponadto podczas czynności kontrolnych ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w Ośrodku było zatrudnionych 2 asystentów rodziny (w tym pierwszy pracował do 31.10.2018 roku, natomiast obecny asystent zatrudniony był od 1.11.2018 r.). Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, praca asystenta rodziny nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona. Asystent rodziny w ramach swoich obowiązków nie prowadził postępowania z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę, co było zgodne z art. 17 ust. 4 ustawy.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodziny w świetle art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. W okresie podlegającym kontroli pracą asystenta rodziny zostało wspartych 14 rodzin. Losowo przeanalizowano 5 teczek rodzin objętych wsparciem.

Zgodnie z art. 11 ustawy w przypadku gdy Ośrodek poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1507 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynika konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządza wniosek, przekazując go do kierownika Ośrodka, który następnie przydziela rodzinie asystenta rodziny. Dla każdej z rodzin asystent opracowuje plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty pracy z rodziną. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy.

Kontrola 5 akt pracy asystenta z rodziną wykazała uchybienia w zakresie:

- w 1 przypadku braku przydzielenia asystenta rodziny przez Kierownika OPS;

- w 1 przypadku braku informacji o terminach i przewidywanych efektach w planie pracy z rodziną.

oraz nieprawidłowości w zakresie:

- w 3 przypadkach braku wywiadu pracownika socjalnego;
- w 3 przypadkach braku wniosku pracownika socjalnego;

W zakresie stwierdzonych uchybień należy niezwłocznie uzupełnić wymaganą dokumentację, a w przyszłości rzetelnie prowadzić procedurę przydzielenia asystenta rodziny.

W skontrolowanych aktach rodzin wspieranych przez asystenta znajdowały się także sporządzone przez niego notatki służbowe oraz dokumenty wprowadzone Zarządzeniem nr 11/2018 Kierownika OPS w Strzegomiu z dnia 2 listopada 2018 r. Plany pracy tworzone we współdziałaniu z rodzinami i pracownikiem socjalnym. W przypadku tego wymagającym, plan pracy z rodziną był skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej. W OPS w Strzegomiu asystent rodziny co miesiąc sporządzał „*Sprawozdanie półroczne z pracy asystenta rodziny w środowisku rodziny*”, które zawierało informacje dotyczące realizacji planu przez rodzinę, a także rokowania do dalszej współpracy. Przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny i Kierownika. Wobec tego, iż treść sprawozdania odpowiadała wymogom ustawowym okresowej oceny sytuacji rodziny można uznać realizację zadania za właściwą, jednakże nazwę dokumentu należy dostosować do nazwy wynikającej z przepisów prawa.

(dowód: akta kontroli str.37-57)

W wyniku przeprowadzonej kontroli problemowej w trybie uproszczonym w Ośrodku Pomocy Społecznej w Strzegomiu stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Osoba zatrudniona na stanowisku asystent rodziny nie złożyła stosownych oświadczeń.
2. W 3 przypadkach pracownik socjalny nie przeprowadził w rodzinie wywiadu środowiskowego, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507, ze zm.).
3. W 3 przypadkach pracownik socjalny nie wystąpił z wnioskiem do kierownika ośrodka o przydzielenie asystenta rodziny w rodzinie, w której wynikła taka konieczność.

Wobec stwierdzonych powyżej nieprawidłowości w działalności jednostki, wydaje się zalecenie pokontrolne:

1. Pobrać oświadczenia od osoby zatrudnionej na stanowisku asystenta rodziny.

Podstawa prawna: art. 12 ust. 1 pkt 2 i pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.).

Termin realizacji: niezwłocznie.

2. W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, przeprowadzać w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019 r. poz. 1507, ze zm.).

Podstawa prawna: art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.).

Termin realizacji: niezwłocznie.

3. Po otrzymaniu wniosku, o którym mowa w art. 11 ust. 3 ustawy, przydzielać rodzinie asystenta rodziny.

Podstawa prawna: art. 11 ust. 4 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz. 1111 ze zm.).

Termin realizacji: niezwłocznie.

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. z 2019 r. poz. 1111 ze zm.). Proszę w terminie do dnia **31 grudnia 2019 r.** o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji **zaleceń, uwag i wniosków** przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Dalinda Kavilla
ZASTĘPCZA KIEROWNICZKA WYDZIAŁU
(kierownik komórki do spraw kontroli)

Magda Pomianis
(przewodniczący zespołu inspektorów)

Tolde Kane
(członek zespołu inspektorów)

